

Тернопільська обласна рада
Департамент освіти і науки Тернопільської обласної військової
адміністрації
Фаховий коледж Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії
ім. Тараса Шевченка

Циклова комісія гуманітарних дисциплін



РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія України

Освітньо-професійний ступінь **фаховий молодший бакалавр**
Галузь знань **01 Освіта / Педагогіка**
Спеціальність **014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)**
Освітньо-професійна програма **Середня освіта (Музичне мистецтво)**

Романюк В. Історія України : робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів фахової передвищої освіти з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво). Кременець, 2022. 16 с.

Розробник:

Романюк Віталій Васильович-викладач циклової комісії гуманітарних дисциплін

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії гуманітарних дисциплін

Протокол від «31» серпня 2022 року № 1

Голова циклової комісії



Оксана ТЕРП'ЯК

1. Вступ

Навчання історії спрямоване на реалізацію завдань, які полягають в розвитку та соціалізації особистості студентів, формуванні в них загальної культури, національної самосвідомості, світоглядних орієнтирів, творчих здібностей, здатності до саморозвитку і самонавчання в умовах глобальних змін і викликів.

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Історія України» складена для навчання здобувачів освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» відповідно до освітньо-професійної програми Середня освіта (Історія) з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів ECTS: 3,5	Галузь знань 01 Освіта	Нормативна
Змістових модулів – 2	Спеціальність 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)	
Загальна кількість годин – 105	Освітньо-професійна програма Середня освіта (Історія)	Рік підготовки:
		2-й
		Семестр
		4-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи здобувача освіти – 4	Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр	Лекції
		34 год.
		Семінари
		29 год.
		Самостійна робота
		42 год.
		Вид контролю: Екзамен – 2-й семестр

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить 60 % / 40 %.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Історія України» є поглиблення знань в галузі вітчизняної історії, зокрема закономірностей виникнення і розвитку української нації та державності на території України, найсуттєвіших здобутків культури українського народу, його місця та ролі у контексті світової цивілізації.

Набуті знання допоможуть здобувачам фахової передвищої освіти краще орієнтуватися у сучасних суспільно-політичних процесах, що відбуваються в Україні та адекватно визначати у них своє місце, сприятимуть формуванню політичної культури й гуманітарних цінностей.

Основні завдання курсу:

1) подати наукову періодизацію історії України, характерні риси основних періодів української історії, їх особливості, визначальні події та явища в кожному з них;

2) узагальнити досвід національного державотворення, традиції української державності, значення боротьби українського народу за її відродження та збереження;

3) розкрити історію суспільно-політичних та соціально-економічних процесів в Україні, основні етапи українського національно-визвольного руху, його конкретний зміст та організаційні форми, визначити місце і роль в українській історії видатних історичних осіб;

4) висвітлити зміст і особливості розвитку української матеріальної та духовної культури, її взаємозв'язок із світовою культурою;

5) показати найважливіші події та явища української історії в контексті світової історії, роль України в системі міжнародних відносин;

У результаті вивчення навчальної дисципліни у здобувачів фахової передвищої освіти повинні бути сформовані такі **компетентності**:

ЗК1 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

ЗК2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

ЗК6 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

СК3 Здатність до інтеграції предметних знань з різних освітніх галузей.

Програмні результати навчання

Нормативний зміст вивчення здобувачами фахової передвищої освіти навчальної дисципліни «Історія України» сформульований у таких програмних результатах навчання:

РН1 Здійснювати професійну діяльність державною мовою як усно, так і письмово.

РН2 Застосовувати ефективні моделі міжособистісної комунікації як в професійній діяльності, так і поза її межами

РН6 Застосовувати міжпредметні зв'язки та інтеграцію змісту різних освітніх галузей в освітньому середовищі.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Давня історія та історія ранньомодерної доби.

Тема 1. Вступ. Давня історія України.

Предмет, завдання і структура курсу. Періодизація історії України. Праслов'янська історія. Трипільська культура. Кочові народи на території України. Антична цивілізація на території України. Стародавні слов'яни на території України. Історичні витоки українського народу.

Тема 2. Русь-Україна. Галицько-Волинське князівство: зародження державності українського народу (IX – перша половина XIV ст.)

Утворення Русі-України та основні етапи її розвитку. Територія та етнічний склад населення. Політика київських князів у X- пер. пол. XI ст. Роль Руської держави у міжнародних відносинах Європи. Запровадження християнства та історичне значення християнізації. Причини наростання княжих міжусобиць, етапи феодальної роздробленості. Вплив зовнішніх чинників на політичний розвиток руських князівств. Галицько-Волинська держава у XII-XIV ст. Зовнішні впливи на політичну ситуацію у Галицько-Волинській державі. Культура Русі-України.

Тема 3. Україна в другій половині XIV – першій половині XVII ст.: литовсько-польська доба.

Українські землі у складі Великого князівства Литовського. Входження українських земель до складу іноземних держав. Утворення Кримського ханства та його перехід у васальну залежність від Туреччини. Вплив литовсько-польських уній на суспільно-політичні процеси. Втрата автономних прав українських земель після Люблінської унії. Берестейська унія та її наслідки для України. Культурно-релігійні рухи. Православні братства в Україні.

Тема 4. Українська національна революція середини XVII ст.: формування козацької держави.

Передумови визвольної війни середини XVII ст. Перебіг визвольної війни. Зборівський та Білоцерківський мирний договори. Формування української державності в перебігу визвольної війни. Переяславська рада та укладення Березневих статей. Гетьманування І. Виговського та Ю. Хмельницького. Поглиблення руйнівних процесів в Українській державі. Поділ України на Лівобережну та Правобережну. Руїна. Договори з Московією та Польщею. Польсько-російські домовленості та поділ українських земель. Спроби об'єднання українських земель П. Дорошенком.

Тема 5. Україна в другій половині XVII – XVIII ст.: доба Руїни та Гетьманщини.

Гетьманщина на зламі XVII – XVIII ст. Гетьманування І. Мазепи. Діяльність П. Орлика та його конституція. Ліквідація Гетьманщини. Правління гетьманського уряду. Гетьманство К. Розумовського. Запровадження російського адміністративно-територіального устрою. Ліквідація Запорізької Січі. Епоха Просвітництва як культурно-політичний контекст української історії XVII ст. Функціонування Православної та Греко-католицької церков. Українське бароко. Становище українських земель під владою речі Посполитої. Гайдамацькі рухи. Коліївщина. Рух опришків.

Тема 6. Україна у складі Російської та Австрійської імперій: колоніальна політика російського самодержавства та австрійського абсолютизму; національне відродження (кінець XVIII – початок XX ст.)

Поділи Речі Посполитої. Завершальна фаза інтегрування українських земель до складу Російської імперії. Включення Південної України та Криму. Правобережна Україна. Політика російського царизму щодо України. Реформи 60-70 років і процеси модернізації в Україні. Україна у складі Австрійської імперії. Реформи 1860-х років. Соціальні верстви в Галичині, на Буковині й Закарпатті. Економічне становище. Аграрна реформа 1848 р.

Змістовий модуль 2. Нова та новітня історія

Тема 7. Українське національне відродження XIX- поч. XX ст.: ідеї, діячі, осередки.

Українське національне відродження Наддніпрянської України. Кирило-Мефодіївське братство. Культурно-просвітницький етап національного руху. Українофіли. Громадівський рух. Діяльність народників. Національне відродження кримськотатарського народу. Національне відродження у західноукраїнських землях. Руська трійця. Головна Руська Рада.

Діяльність «Просвіти». Кооперативний рух. Трудова міграція. Перші українські політичні партії. Піднесення української культури.

Тема 8. Українська національна революція 1917-1922 рр.: відродження української державності.

Модернізація українського суспільства на поч. XX ст. Перша світова війна та Україна. Українська революція: причини, характер. Центральна Рада. Гетьманат Павла Скоропадського: державна модель та політика. Державотворчий процес за доби Директорії УНР. Західноукраїнська Народна Республіка. Польсько-українська війна 1918-1919 рр. Причини поразки, історичне значення й уроки української революції.

Тема 9. Україна у міжвоєнний період (1921 – 1938 рр.): утвердження тоталітарного режиму; спадкоємність традицій боротьби за незалежну українську державу.

Повоєнні договори та поділ українських земель. Вступ Радянської України до СРСР. Державна влада в умовах тоталітарного ладу. Нова економічна політика. Індустріалізація. Колективізація сільського господарства. Голодомор 1932-1933 рр. Демографічні наслідки голодомору. Культурні

процеси в Україні доби тоталітаризму. Політика «коренізації». Утвердження тоталітарного режиму

Тема 10. Західноукраїнські землі у 1921-1939 рр. Україна у роки Другої світової війни (1939-1945 рр.)

Розподіл західноукраїнських земель між Польщею, Румунією та Чехословаччиною. Боротьба українців за національне і соціально-економічне визволення.

Тема 11. Україна у роки Другої світової війни (1939-1945 рр.)

Україна на першому етапі війни (вересень 1939-червень 1941 р.). Радянська Західної України. Репресії і депортації. Німецько-радянська війна. Поразки Червоної армії та їх причини. Німецький окупаційний режим в Україні. Рух опору на Українських землях. Звільнення території України від німецьких військ. Українське питання наприкінці війни. Підсумки Другої світової війни для України.

Тема 12. Національно-визвольний рух у 1944-1950-х роках.

Національно-визвольний рух у 1944-1950-х роках. Боротьба ОУН та УПА на території України. Ліквідація греко-католицької церкви в УРСР.

Тема 13. Україна в др. пол. 40-х – пер. пол. 80-х ст. ХХ ст.: трансформації суспільно-політичного та економічного розвитку

Політико-адміністративна система управління у повоєнний час. Радянська Західної України. Політичний статус і міжнародне становище УРСР. Особливості державної політики в добу хрущовської «відлиги». Десталінізація. Шістдесятники. Феномен «застою» в суспільно-політичному житті, в ідеології та культурі. Посилення централізованої командно-адміністративної системи управління і обмеження суверенітету республік. Нарощування вістково-промислового комплексу. Опозиційний рух. Політичні репресії 1970-поч. 1980-х років. Політика перебудови та її перетворення на революційний процес.

Тема 14. Україна на шляху до незалежності (середина 80-х ст. ХХ ст. – 2023 р.)

«Прискорення», «Гласність», «нове мислення». Активізація громадський ініціатив в українському суспільстві та її наслідки. Відновлення незалежності України. Україна: труднощі та здобутки державного будівництва. Економічні проблеми незалежної України. Національне відродження України. Кроки до інтеграції України у європейський і світовий економічний простір. Влада та опозиція. Політичні кризи. Проблеми регіоналізму і сепаратизму. Російська агресія проти України. Анексія Криму РФ. Окупація українських територій. Широкомасштабне вторгнення російський військ на терени України. Злочини геноциду та воєнні злочини РФ проти України. Нищення економіки України.

Тема 15. Україна в сучасній системі міжнародних відносин.

Основні напрямки зовнішньополітичної діяльності незалежної України. Без'ядерний статус і проблема безпеки України. Міжнародна підтримка України у боротьбі проти агресії Росії. Особливості двосторонніх відносин України з країнами Заходу. Україна та США – відносини стратегічного партнерства. Політичний та економічний аспекти взаємовідносин. Допомога

США Україні. Східний вектор зовнішньої політики України. Китай, Японія, Індія у зовнішньополітичній діяльності України. Культурне життя українського суспільства. Церква в сучасній Україні.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
лекц.		сем.	практ.	лаб.	с. р.	
Змістовий модуль 1. Вступ. Давня історія України						
Тема 1. Вступ. Давня історія України.	8	2	2			4
Тема 2. Русь-Україна. Галицько-Волинське князівство: зародження державності українського народу (IX – перша половина XIV ст.)	7	2	2			3
Тема 3. Україна в другій половині XIV – першій половині XVII ст.: литовсько-польська доба.	6	2	2			2
Тема 4. Українська національна революція середини XVII ст.: формування козацької держави.	7	2	2			3
Тема 5. Україна в другій половині XVII – XVIII ст.: доба Руїни та Гетьманщини.	9	4	2			3
Тема 6. Україна у складі Російської та Австрійської імперій: колоніальна політика російського самодержавства та австрійського абсолютизму; національне відродження (кінець XVIII – початок XX ст.)	8	2	2			4
Разом за змістовим	45	14	12			19

модулем 1.						
Змістовий модуль 2. Нова та новітня історія						
Тема 7. Українське національне відродження XIX- поч. XX ст.: ідеї, діячі, осередки.	7	2	2			3
Тема 8. Українська національна революція 1917-1922 рр.: відродження української державності.	9	4	2			3
Тема 9. Україна у міжвоєнний період (1921 – 1938 рр.): утвердження тоталітарного режиму; спадкоємність традицій боротьби за незалежну українську державу.	8	2	2			4
Тема 10. Західноукраїнські землі у 1921-1939 рр.	7	2	2			3
Тема 11. Україна у роки Другої світової війни (1939-1945 рр.)	6	2	2			2
Тема 12. Національно-визвольний рух у 1944-1950-х роках	4	2				2
Тема 13. Україна в др. пол. 50-х – пер. пол. 80-х ст. XX ст.: трансформації суспільно- політичного та економічного розвитку.	6	2	2			2
Тема 14. Україна на шляху до незалежності (середина 80-х ст. XX ст. – 2023 р.).	6	2	2			2
Тема 15. Україна в сучасній системі міжнародних відносин	5	2	1			2
Разом за змістовим модулем 2.	60	20	17			23
Разом	105	34	29			42

6. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Зміст завдання	Кількість годин
1.	Вступ. Державотворчі процеси в епоху раннього середньовіччя. Формування Руської держави у IX - першій половині XI ст.	4
2.	Політичні трансформації Русі-України у др. пол. XI- пер. пол. XIII ст.	3
3.	Державно-правовий та політичний статус українських земель у XIV – пер. пол. XVI ст.	2
4.	Суспільно-політичний феномен українського козацтва.	3
5.	Українська революція середини XVII ст.	3
6.	Руїна та її наслідки. Україна у добу гетьмана Івана Мазепи.	4
7.	Руйнування державних структур Гетьманщини та інтеграція українських земель до складу Російської імперії.	3
8.	Інституційний розвиток та ідейні основи українського руху наприкінці XVIII- XIX ст.	3
9.	Модернізація українського суспільства на початку XX ст.	4
10.	Українська національна революція 1917-1922 років.	3
11.	Україна у роки Другої світової війни (1939-1945 рр.)	2
12.	Національно-визвольний рух у 1944-1950-х роках	2
13.	Україна в др. пол. 50-х – пер. пол. 80-х ст. XX ст.: трансформації суспільно- політичного та економічного розвитку.	2
14.	Українські державотворчі процеси в умовах незалежності.	2
15.	Україна в сучасній системі міжнародних відносин.	2
	Разом	42

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти під час самостійної роботи на семінарських (практичних) заняттях

1-2 бали – здобувач фахової передвищої освіти володіє елементарними теоретичними знаннями, його відповіді правильні, але недостатньо осмислені; завдання для самостійної роботи виконує на низькому рівні, з неточностями; робить помилки в інтонуванні мелодичних конструкцій.

3 бали – здобувач фахової передвищої освіти на середньому рівні володіє теоретичними знаннями, його відповіді повні, але з деякими неточностями; здатний до виконання практичних завдань, однак не в повному обсязі, з помилками.

4 бали – здобувач фахової передвищої освіти володіє системними знаннями та здатністю до їх практичного застосування; правильно або з незначними помилками та в повному обсязі виконує практичні завдання.

5 балів – здобувач фахової передвищої освіти на високому рівні володіє теоретичними знаннями та здатний до їх творчого практичного використання; правильно виконує практичні завдання; активно працює над підвищенням рівня своєї професійної компетентності.

7. Методи навчання

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної самостійної роботи, спостереження, аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення, брейнсторм, метод проєктів, художньо-педагогічний аналіз творів тощо.

2. Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: стимулювання обов'язку і відповідальності у навчанні, опора на життєвий і професійний досвід здобувачів, створення відчуття успіху у навчанні.

8. Методи контролю

Поточний контроль: усне опитування (індивідуальне, фронтальне, групове), перевірка виконання здобувачами завдань самостійної роботи.

9. Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти з навчальної дисципліни

Оцінку «5», «відмінно» отримує здобувач фахової передвищої освіти, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому рекомендовану та додаткову літературу, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.

Оцінку «4», «добре» отримує здобувач фахової передвищої освіти, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому рекомендовану літературу. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні та незначні помилки.

Оцінку «3», «задовільно» отримує здобувач фахової передвищої освіти, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.

Оцінку «2», «незадовільно» отримує здобувач фахової передвищої освіти, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст питань і самостійних завдань.

10. Методичне забезпечення

Навчально-методичне забезпечення, періодичні видання, методичні посібники, мультимедійні презентації за змістом тем.

11. Питання, які винесено на екзамен з дисципліни

1. Теорії походження Київської Русі.
2. Київська Русь за перших князів: Олег, Ігор, Ольга, Святослав.
3. Київська Русь за правління Володимира Великого
4. Прийняття Християнства на Русі та його наслідки.
5. Розквіт Київської Русі: Правління Ярослава Мудрого.
6. Політична трансформація Київської Русі другої половини XI ст. Тріумвірат Ярославичів.
7. Спроби консолідації Київської держави: правління Володимира Мономаха та Мстислава Володимировича.
8. Монголо-татарська навала та її наслідки для українських земель.
9. Розкрийте діяльність руських князів в галузі законодавства.
10. Соціальний устрій Київської Русі.
11. Утворення Галицького князівства. Князювання Ярослава Осмомисла.
12. Галицько-Волинське князівство 1199-1264 рр. Правління Романа Мстиславича та Данила Романовича.
13. Причини занепаду Київської Русі та її місце в історії українського державотворення.
14. Вхід українських земель до Великого князівства Литовського та особливості їх політико-правового статусу.
15. Причини виникнення козацтва. Д. Вишневецький. Виникнення Запорізької Січі та її устрій.
16. Українське козацтво за гетьманування П. Сагайдачного.
17. Берестейська церковна унія: причини і наслідки.
18. Козацько-селянські повстання кінця ХУІ - першої половини ХУІІІ ст.
19. Державний устрій української козацької держави Б. Хмельницького.
20. Державотворча діяльність гетьмана І. Виговського.
21. Політична діяльність гетьмана П. Дорошенка.
22. Антимосковський виступ гетьмана І. Мазепи: причини і наслідки.
23. Політика Петра І щодо українських земель після Полтавської битви 1709 р.
24. Діяльність гетьмана П. Орлика
25. Гайдамацький рух на Україні у ХУІІІ ст.
26. Ліквідація російським царизмом української державності у другій половині ХУІІІ ст.
27. Громадівський рух в Україні.

28. Пожвавлення національного руху в Україні наприкінці 80-х рр. хх ст. Формування багатопартійної системи.
29. Серпневий "путч" 1991 р. Проголошення незалежності України та перші кроки її розбудови.
30. Українські дисиденти, їхні програмні цілі та діяльність
31. Лібералізація суспільного життя в Україні середини 50-х - початку 60-х рр. хх ст. Шістдесятники.
32. Найвпливовіші політичні партії Західної України у міжвоєнний період, їх програми, цілі та діяльність.
33. Війна більшовицької Росії проти УНР у 1919: передумови, хід, наслідки.
34. Вибух Першої світової війни і ставлення до неї української громадськості
35. Зовнішньополітична діяльність незалежної України
36. Утворення СРСР й остаточна ліквідація суверенітету України
37. Боротьба УНР проти агресії більшовицького Раднаркому наприкінці 1917 - початку 1918рр.
38. Проголошення незалежності Карпатської України і її історичне значення.
39. Західна Україна під владою Польщі у міжвоєнний період.
40. Встановлення влади та діяльність Директорії УНР. Поясніть відмінності у поглядах між В.Винниченком і С.Петлюрою щодо найважливіших засад внутрішньої і зовнішньої політики УНР.
41. Антигетьманське повстання, його причини, хід. Історичне значення гетьманату П.Скоропадського.
42. Розкрийте здобутки і прорахунки у політиці уряду П.Скоропадського
43. Боротьба ЗУНР проти польської агресії
44. Охарактеризуйте здобутки і прорахунки Центральної Ради у її державотворчій діяльності.
45. Українсько-польсько-радянська війна 1920 р. Варшавський договір.
46. Листопадове 1918 р. повстання у Львові. Утворення ЗУНР.
47. Дайте короткі історичні довідки про таких діячів: Є.Петлюра, П. Скоропадський, Є.Коновалець.
48. Охарактеризуйте внутрішньополітичне становище УНР у 1919 р.
49. Розкрийте суть операції "Вісла".
50. Україна в роки Першої світової війни.
51. Причини та початок визвольної війни під проводом Б.Хмельницького (1648-1649).
52. Воєнні дії козацьких військ під проводом Б.Хмельницького у 1650-1657 рр.
53. Переяславський договір 1654 р. з Москвою: причини укладення, зміст та наслідки для України.

54. Варшавський договір 1920 р.: причини укладення, умови та його наслідки.
55. Берестейський мирний договір УНР з країнами Четверного союзу: причини підписання, умови, наслідки.
56. Антинацистський Рух опору в Україні в роки Другої світової війни.
57. Дисидентський рух в Україні, його програмні цілі.
58. Політика "радянізації" на західноукраїнських землях в 1939-1941 рр ..
59. Початки національного відродження в Галичині. "Руська Трійця".
60. Російсько-українська війна 2014-2023 рр.
61. Український рух опору в роки Другої світової війни.
62. Нацистський окупаційний режим на території України (1941-1944 рр.)

12. Рекомендована література

Базова

1. Історія України (соціально-політичні аспекти) : навчальний посібник / за ред. Б. П.Ковальського. У 4-х ч. Ч. 1. Київ : НТУУ «КПІ». 2003. 100 с.
2. Історія України : курс лекцій для студентів вищих навчальних закладів / наук. ред. та кер. авт. кол. д.і.н., проф. Г.Д. Казьмирчук. Київ : Логос. 2009. 631 с
3. Історія України : підручник / за ред. М. І. Бушина, О. І. Гуржія. Черкаси :Український літопис. 2016. 644 с.
4. Новітня історія України (1900–2000) : підручник / за ред. А. Г. Слюсаренко, В. І. Гусєв, В. М. Литвин та ін. Вид. 2-ге. Київ : Вища школа. 2002. 719 с.
5. Палій О. Історія України. Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА. 2017. 464 с.
6. Панібудьласка В. та ін. Історія України (етносоціальні та державотворчі аспекти) : конспект лекцій для студ. усіх спеціальностей та форм навчання. Київ : КНУБА. 2007. 56 с.
7. Україна в контексті історичного розвитку Європи : підручник для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти всіх спеціальностей / за ред. С. Ю. Боева, В. Ю. Бузань, А. А. Кізлова та ін. Київ : Арт Економі. 2021. 304 с.

Допоміжна

1. Антонюк О. В. Основи етнополітики : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.. Київ: МАУП. 2005. 432 с.
2. Галичина в етнополітичному вимірі : монографія / В. О. Котигоренко, В. А.Войналович, О. Я. Калакура та ін. ; редкол.: О. О. Рафальський (голова) та ін.; Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса. 2017.838 с.
3. Голодомор 1932-1933 років в Україні : причини, демографічні наслідки, правова оцінка : матеріали міжнар. наук. конф., Київ, 25-26 верес. 2008 р. Київ : Києво-Могилян. акад. 2009. 446 с.
4. Лазарович М. В. Етнополітика української влади доби національно-визвольних змагань 1917-1921 років : компаративний аналіз : монографія. Тернопіль : ТНЕУ. 2013.759 с.

5. Макарчук С. А. Етнічна історія України : навч. посіб. Київ : Знання. 2008. 471 с.
6. Наливайко С. Етнічна історія Давньої України. Київ : Євшан-зілля. 2007. 619 с.
7. Політична історія України : навчальний посібник / за ред. В. І. Танцюри. Київ : Академвидав. 2008. 552 с.